

NR 06/123 CZERWIEC 2021

BEZPŁATNY MIESIĘCZNIK

SILESIA

TRAM NEWS

ISSN 2099-2790

Nakład: 10 000 egz.

INWESTYCJE

**Nowa inwestycja
w Sosnowcu
rozpoczęta**

>>> str. 3

ROZMAITOŚCI

**Wyniki konkursu
„Mój wymarzony
tramwaj”**

>>> str. 4

SPACERY PO REGIONIE

**Miasto ze
średniowiecznym
rodowodem**

>>> str. 6-7

Upał? Nie dla pasażerów!

>>> str. 10

Jedźmy razem

Czy jest ktoś, kto nie lubi lata i wakacji? Chyba nie. Dobry nastrój mogą nam jednak zakłócać gwałtowne zmiany pogody. Po rekordowo zimnym maju i przedłużających się chłodach, nastały uciążliwe upały, które dają się we znaki nam wszystkim.

Do wysokich temperatur muszą się dostosować pasażerowie komunikacji publicznej, którzy coraz częściej korzystać mogą – choć jeszcze nie wszędzie – z klimatyzacji w pojazdach. O drobnych komplikacjach z tym związanych pisze w swym felietonie Motorniczy (str. 10). Mimo upałów, wzmożony ruch panuje na naszych placach budowy – comiesięczny raport z realizacji uniętego projektu inwestycyjnego zamieszczamy na str. 3.

Czas kanikuły warto wykorzystać na wartościową lekturę i poszerzenie swojej wiedzy. W tym numerze, na stronach 8 i 9, zachęcamy Państwa do historycznych poszukiwań, związanych ze stuleciem wybuchu III Powstania Śląskiego. Być może kolejnym krokiem będzie np. wizyta w bibliotece albo w Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach?

Przedsmakiem wakacyjnych podróży są "Spacery po regionie", do których zaprasza nas przewodnik turystyczny Adam Lapski. Tym razem wędrujemy wspólnie z nim po pięknym, zabytkowym Kluczborku (str. 6 i 7).

W czerwcowym wydaniu miesięcznika oczywiście nie zabrakło miejsca na rozrywkę, czyli krzyżówkę i fotozagadkę "Tramwajem przez świat". Miłej zabawy!

Na koniec przypominam o konieczności przestrzegania obostrzeń sanitarnych, związanych z wciąż istniejącym zagrożeniem epidemicznym. Urlop nie zwalnia nas z odpowiedzialności za nasze zdrowie i życie. Życzę zatem udanych i bezpiecznych wakacji!

Bolesław Knapik
Prezes Zarządu Spółki Tramwaje Śląskie S.A.

Wakacyjne rozkłady jazdy

„Otwieramy szeroko drzwi na powrót normalności” - pod takim hasłem Zarząd Transportu Metropolitalnego zachęca do korzystania z komunikacji miejskiej. Na czas wakacji uruchomione są nowe połączenia do najbardziej popularnych kąpielisk oraz dodatkowe linie nocne.

26 czerwca, a więc w pierwszym dniu wakacji, rząd zniósł obostrzenia dotyczące maksymalnej liczby podróżujących w środkach komunikacji miejskiej, czyli 75% zajmowanych miejsc. Można więc bez ograniczeń wyruszyć w podróż tramwajem, autobusem czy trolejbusem, choć warto podkreślić, że utrzymany został w środkach komunikacji publicznej nakaz noszenia maseczek. Od 26 czerwca obowiązywać będą również nowe rozkłady jazdy. Modyfikacje obejmują m.in. przywrócenie niektórych linii oraz uruchomienie dodatkowych połączeń do różnych ośrodków rekreacyjnych. Mieszkańcy Metropolii w czasie wakacji będą mogli w łatwiejszy sposób dotrzeć do ulubionych kąpielisk. Wśród tych

są np. Pogoria I w Dąbrowie Górniczej, Jezioro Czechowice w Gliwicach, czy Kąpielisko Maciejów w Zabrze.

Wakacyjne zmiany rozkładów jazdy to nie tylko dodatkowe połączenia. W wybrane dni, do miejsc często odwiedzanych przez pasażerów dojeżdżać będą autobusy mieszczące większą liczbę pasażerów. Tak jest np. w przypadku linii nr 175, która umożliwia dojazd do zbiornika Pogoria I w Dąbrowie Górniczej. Ponadto, przywrócone zostaną także kursy linii nocnych, tj. 1N, 692N, 905N i 906N.

Wszystkie informacje o zmianach wprowadzonych na czas wakacji można znaleźć w specjalnym komunikacie na stronie www.metropoliaztm.pl

Jest tyle powodów, żeby do nas wrócić – np. wypadki z kumplem. W weekend druga osoba podróżuje za darmo, korzystając z biletu dziennego, za jedyne 11 zł.

SILESIA
TRAMNEWS

Wydawca:

Agencja Mediów Lokalnych mediaL
41-500 Chorzów, ul. Katowicka 105/2, tel. 32 2413 374

Redaktor naczelny: Waldemar Kosior
Redaktor wydania: Andrzej Zowada

Druk:

POLSKA PRESS Sp. z o.o.

Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada

Nowa inwestycja w Sosnowcu rozpoczęta

Zabudową rozjazdów technologicznych w dniach 12-13.06.2021 r. rozpoczęły się prace modernizacyjne torowiska tramwajowego biegnącego wzdłuż ulic generała Andersa i 1 Maja w Sosnowcu. Generalnym wykonawcą robót jest krakowska firma TOR-KRAK Sp. z o.o. Prace obejmą ok. 3-kilometrowy odcinek dwutorowej linii tramwajowej. Przez zdecydowaną większość czasu realizacji zadania, roboty będą przebiegać przy utrzymanym ruchu tramwajów po jednym torze. Na wstępie wykonawca zamontował tymczasowe rozjazdy technologiczne, dzieląc modernizowany odcinek na dwa główne fragmenty, z mijanką pomiędzy nimi. Pierwszy odcinek jednotorowy funkcjonuje między przystankiem Sosnowiec Sąd a przystankiem Osiedle Wanda; drugi od skrzyżowania ul. generała Andersa z ul. Lipową do przystanku Dańdówka Skrzyżowanie. Wykonawca przystąpił do demontażu starej infrastruktury.

WIADOMOŚCI Z PLACU BUDOWY

w Będzinie:

- Wzdłuż ul. Małobądzkiej 8 czerwca dopuszczony został ruch tramwajów po dwóch torach. Trwają prace przy przebudowie instalacji zasilającej sieć trakcyjną.

w Bytomiu:

- Wzdłuż ul. Frycza Modrzewskiego trwa budowa rusztu torowego na całym zakresie torowiska wydzielonego. Kontynuowane są prace przy posadowieniu słupów trakcyjnych.

w Chorzowie:

- Na ul. 3 Maja w rejonie wiaduktu kontynuowane są prace przy budowie muru oporowego. Na odcinku Floriańska - Janasa kontynuowane są roboty konstrukcyjne koryta torowiska oraz przebudowa sieci kanalizacyjnej.
- Na ul. Hajduckiej na odcinku Dąbrowskiego – Wolności etapami realizowane są prace przy zabudowie warstw konstrukcyjnych. Na ul. Dąbrowskiego w stronę ul. BoWiD wykonawca kontynuuje prace torowe na drugim torze.
- Na ul. Powstańców na różnych zakresach trwa układanie warstw konstrukcyjnych, układanie płyt i montaż szyn, układanie krawężników i nawierzchni chodników, przebudowa skrzyżowań.

w Dąbrowie Górniczej:

- W przetargach na wyłonienie wykonawcy prac wzdłuż ul. Sobieskiego, Królowej Jadwigi i Piłsudskiego w najbliższym czasie planowane jest ogłoszenie wyników.

w Mysłowicach:

- 9 czerwca przekazany został plac budowy. Roboty budowlane rozpoczną się w lipcu.

w Rudzie Śląskiej:

- Wzdłuż ul. Goduli ułożono nawierzchnię jezdni; kontynuowane są prace wykończeniowe.

w Sosnowcu:

- Na ul. Małachowskiego wykonawca realizuje prace torowe od strony ul. 3 Maja i ułożył płyty torowe na skrzyżowaniu z ul. Mościckiego.
- Na budowie nowej linii tramwajowej w Zagórzu kontynuowane są prace ziemne w zakresie budowy koryta wraz z przebudową instalacji podziemnych. Prace przy budowie tunelu weszły w końcową fazę dla pierwszej połowy obiektu.
- Rozpoczęły się prace modernizacyjne na torowisku wzdłuż ulic gen. Andersa i 1 Maja. Zabudowano rozjazdy technologiczne i przystąpiono do demontażu starej infrastruktury.

w Świętochłowicach:

- Wzdłuż ul. Chorzowskiej wykonawca kontynuuje prace torowe na obu krańcach zakresu.
- 26 maja otwarte zostały oferty w przetargu na wyłonienie wykonawcy prac wzdłuż ul. Łagiewnickiej. Trwają prace komisji przetargowej.

w Zabrzu:

- W rejonie skrzyżowania ul. Wolności z ul. Knurowską trwają prace komisji odbiorowej.
- Na zadaniu wzdłuż ul. Bytomskiej wykonawca kontynuuje prace przy budowie peronu tramwajowo-autobusowego Biskupice Ziemska oraz prace wykończone w zakresie drogowym inwestycji.

Sosnowiec, ul. 1 Maja

Chorzów, ul. 3 Maja

Wszystkie wymienione w tekście inwestycje, związane są z Projektem pn.: „Zintegrowany Projekt modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego” współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w perspektywie UE 2014-2020.

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Rzeczpospolita Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Znamy laureatów konkursu „Mój wymarzony tramwaj”

I miejsce – Olek z Bytomia

23 uczestników w wieku od 4 do 14 lat wzięło udział w naszym konkursie plastycznym z okazji Dnia Dziecka pn. „Mój wymarzony tramwaj”.

Zadaniem dzieci było wykonanie najciekawszego modelu tramwaju, przy wykorzystaniu szablonu udostępnionego na stronie internetowej. Dzieci mogły wykazać się twórczą wyobraźnią i kreatywnością – technika zdobienia kartonowych wagonów tramwajowych była całkowicie dowolna. Efekty tych strań należało sfotografować i przelać zdjęcia złożonych modeli na właściwy adres mailowy. Jury oceniało estetykę pracy oraz oryginalny sposób jej wykonania. Dla uczestników, którym tym razem nie udało się wygrać, przygotowane zostały upominki. Mamy nadzieję, że sprawią one wiele radości i zachęcą do uczestnictwa w kolejnych konkursach.

Oto Laureaci:

- I miejsce – Olek z Bytomia (11 lat)
- II miejsce – Kacper z Chorzowa (7 lat)
- III miejsce – Lena z Tarnowskich Gór (6 lat)

Jury dodatkowo wyróżniło ex aequo dwie prace konkursowe za pomysł i sposób prezentacji modelu tramwaju. Otrzymują je: Zosia z Bytomia (4 lata) i Sonia z Bobrownik (6 lat).

II miejsce – Kacper z Chorzowa

III miejsce – Lena z Tarnowskich Gór

Wyróżnienia

Sonia z Bobrownik

Zosia z Bytomia

Fot. Radosław Ragan

Kultura wraca na właściwe tory

Po ponad roku pandemicznych zawirowań życie kulturalne wraca do normy. Imponująca frekwencja w kinach i teatrach po ich ponownym uruchomieniu pokazała, jak bardzo tęskniliśmy za możliwością bezpośredniego uczestnictwa w kulturze. W odpowiedzi na to zapotrzebowanie pojawiają się wciąż nowe propozycje. Z całą pewnością nie zabraknie ich także w sezonie wakacyjnym. Jak grzyby po deszczu wyrastają kina plenerowe.

Od 16 do 27 czerwca br. zaplanowano cztery seanse kina plenerowego na tarasach Spodka – przy MCK w Katowicach. Również w czerwcu kinomani spotykali się przy Placu św. Herberta na Osiedlu Witosa, a także w katowickiej Dolinie Trzech Stawów. Bezpłatne seanse pod chmurką będą się tam odbywać jeszcze w lipcu i sierpniu. Sztauwajerowy Klub Filmowy zaprasza 5 i 19 lipca a także 2 i 16 sierpnia o godz. 21.30. Repertuar opracowano we współpracy z Instytucją Filmową Silesia Film.

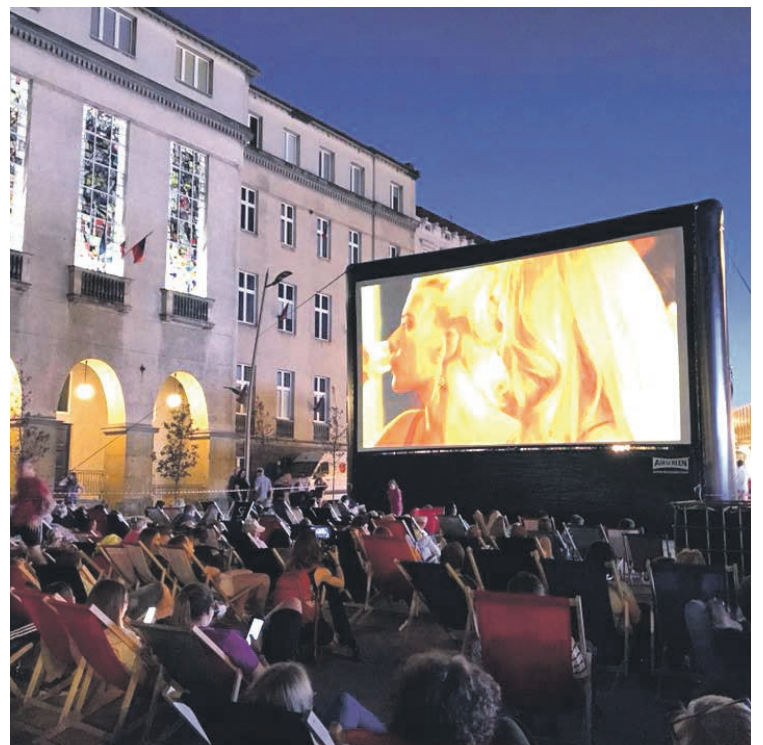
Od czerwca do początku września odbywać się będą seanse w Ogrodzie Zagłębiowskiej Mediateki w Sosnowcu (ul. Kościelna 11). Obowiązuje limit 70 miejsc (wstęp na podstawie bezpłatnych wejściówek, które odbierać można w Mediatece). Wakacyjny „rozkład jazdy” przedstawia się następująco: 9 lipca: „Ostatnia rodzina”, 23 lipca: „Fuga”, 6 sierpnia: „Córki dancingu”, 20 sierpnia: „Wieża. Jasny dzień”, 3 września: „Body/Ciało”.

W Chorzowie seanse „kina na leżakach” przygotowało m.in. Centrum Integracji Międzypokoleniowej z ul. Dąbrowskiego 7. Zwycięskim projektem chorzowskiego Budżetu Obywatelskiego jest Kino Letnie na Batorym, które zaprosi widzów na bezpłatne projekcje 30 lipca („Jasminum”), a także 6 sierpnia („Baby driver”), 20 sierpnia („Asterix i Obelix. Osiedle Bogów”) i 27 sierpnia („Czworo dzieci i Coś”) o godz. 20.30. Seanse odbywać się będą na Starym Osiedlu w Chorzowie Batorym, w sąsiedztwie Integracyjnego Placu Zabaw przy ul. Odrodzenia.

Warto tu odnotować, że w Chorzowie w okresie wakacyjnym szykują się także wyjątkowe atrakcje dla miłośników teatru i mocnego uderzenia. Chorzowski Teatr Ogrodowy obecny od lat na terenie Kompleksu „Szttygarka”, a także na scenach Teatru Rozrywki, Chorzowskiego Centrum Kultury i Miejskiego Domu Kultury „Batory” nie upublicznił jeszcze wprawdzie swego pełnego sierpniowego repertuaru, ale uchylił rąbka tajemnicy, podając listę znakomitych gości. Do Chorzowa przyjadą w tym roku Jaromir Nohavica, Jan Peszek, Tomasz Jachimek, Jacek Fedorowicz, Rafał Rutkowski, Adam Ferency i Jerzy Bralczyk. Na końcówkę sierpnia przy Szybie „Prezydent” na terenie chorzowskiej „Szttygarki” zapowiadany jest również plenerowy Festiwal Legend Polskiego Rocka (organizatorzy nie podali jeszcze ostatecznego terminu i listy wykonawców).

Nieco wcześniej, od 11 do 14 sierpnia trwać będzie natomiast wielki plenerowy Fest Festival na Polach Marsowych w Parku Śląskim. Tutaj wystąpią m.in. James Bay, Nothing But Thieves, Alan Walker, Robin Schulz, Kygo, Kayah&Bregovic, Mery Spolsky, Daria Zawiałow i Mata. Festiwal jest imprezą biletowaną i - zgodnie z decyzją organizatorów - dostępną dla osób w pełni zaszczepionych przeciwko Covid-19.

KK

W ramach cyklu artykułów, który zatytułowaliśmy „Spacery po regionie”, zachęcamy do wspólnych wędrówek ścieżkami Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Są to wyprawy niezwykle - odwiedzimy interesujące miejsca i obiekty, które znajdują się blisko nas, po sąsiedzku albo nawet w naszym mieście, a dla wielu wciąż pozostają nieznane.

Miasto ze średniowiecznym rodowodem

Początki Kluczborka sięgają XIII wieku. Pierwsza wzmianka o osadzie targowej zwanej Cruceburch (Kruczy Bór), będącej własnością księcia wrocławskiego Henryka III Białego, pochodzi z 1252 roku. Lokacja miasta na prawie magdeburskim nastąpiła rok później, a w 1274 roku wziął je pod swoją jurysdykcję książę wrocławski Henryk IV Probus.

Zespół ratuszowy na kluczborskim rynku

W kolejnych wiekach miasto było we władaniu książąt: głogowskiego, oleśnickiego, legnicko-brzeskiego, a od 1741 roku weszło w skład wraz z całym Śląskiem w granice państwa pruskiego. Należy w tym miejscu wspomnieć, że w XVI i XVII wieku miasto było jednym z ośrodków protestantyzmu, a w latach 1660-1671 osiedlili się tu polscy arianie. W średniowieczu Kluczbork słynął z produkcji sukna i tkactwa, a w XIX wieku powstały tutaj mechaniczne tkalnie, fabryki mebli, tartak, browar i młyn. Do znacznego rozwoju miasta przyczyniła się niewątpliwie doprowadzona w latach 1868-1884 kolej żelazna, która dała połączenie z Wrocławiem, Poznaniem i przemysłowymi miastami Górnego Śląska. Dlatego nasz spacer po Kluczborku rozpoczynamy od zwiedzenia zabytkowego budynku dworca kolejowego

przy ul. Dworcowej, wzniesionego z czerwonej cegły elewacyjnej w drugiej połowie XIX wieku. Z ulicy Dworcowej udajemy się w kierunku śródmieścia i dochodzimy do Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Adama Mickiewicza. Zabytkowy budynek powstał w latach 1865-1870, a w okresie międzywojennym został przebudowany. Przed budynkiem stoi pomnik patrona szkoły wzniesiony w 1965 roku. Idąc dalej ulicą Mickiewicza, mijamy siedzibę kluczborskiego nadleśnictwa, a następnie neogotycki budynek Poczty Polskiej. Przy ulicy Pułaskiego 1 znajduje się zabytkowa willa Kruga, wzniesiona w 1892 roku, natomiast naprzeciw budynku pocztowego usytuowana jest XIX-wieczna kamienica, w której swą siedzibę ma obecnie Kluczborski Dom Kultury. Jest to budynek

z wysokim parterem, a na każdym z trzech pięter mieszczą się loggie balkonowe. Kostium architektoniczny budynku z 1899 roku ma cechy secesji. W szczycie kamienicy umieszczono ozdobny kartusz, podtrzymywany przez dwa putta. W kartuszu dostrzec można symbol eskulapa. Ponadto, na ścianie szczytowej budynku stworzono mural przedstawiający średniowieczny układ Kluczborka - z rynkiem, ratuszem oraz murami obronnymi i bramami prowadzącymi do miasta. Zmierzając w kierunku centrum, wchodzimy na ulicę Ściegiennego, gdzie podziwiać możemy mieszczańskie kamienice z końca XIX wieku. I wreszcie docieramy do urokliwego kluczborskiego rynku, z niezwykle ciekawą zabudową. Na środku prostokątnej płyty usytuowany został zespół ratusza, w skład którego wchodzi: ratusz główny pochodzący z 1752 roku oraz cztery kamieniczki stykające się ścianami. Są one pozostałością dobudowanych do ratusza dwunastu budynków kramarskich, zwanych przez mieszkańców domami „Dwunastu Apostołów”. W większości spłonęły one podczas pożaru w 1925 roku. Tylko cztery kamienice zostały odbudowane, a miejsce po zachodniej stronie budynków wzbogacono arkadowymi podcieniami z balkonem. Pozostała powierzchnia po budynkach zamieniona została na rynkowy skwer. Kolejnym punktem naszego spaceru jest kluczborski zamek, jednak zanim do niego dojdziemy, warto na chwilę zatrzymać się przy zabudowaniach dawnego Zakładu dla Ubogich. Ten klasycystyczny budynek, zaprojektowany przez Karla Gottharda Langhauusa, oddano do użytku w 1779 roku. Mógł wówczas pomieścić 500 inwalidów i bezdomnych. Przebudowano go w latach 1820-1823, po pożarze z 1819 roku. W 1874 roku obiekt przekształcono w szpital dla chorych umysłowo, a w czasie II wojny światowej funkcjonował w nim jeniecki obóz oficerski.

Wieża Bramy Krakowskiej

Widok z Bramy Krakowskiej na budynek ratusza

Dworzec kolejowy w Kluczborku

Kamienica przy ul. Ściegiennego

Kluczborski Dom Kultury

W miejscu obecnego zamku w Kluczborku już w XIII wieku stał drewniany dwór książęcy. W jego miejscu, w XIV wieku zbudowano obiekt murowany. Zamek na przestrzeni wieków był kilkakrotnie przebudowywany: w 1590 roku, w 1720 roku oraz w 1854 roku (zyskał wówczas drugie piętro). Natomiast w 1907 roku dawną wieżę zamkową podwyższono i przebudowano na wodną wieżę ciśnieniową, a w latach 1931-1932 wykonano przejście i przejazd, wychodzący poza obręb dawnych murów miejskich. Obecnie w zamkowej części zespołu swoją siedzibę ma Muzeum im. ks. Jana Dzierżonia (1811-1906), słynnego pszczelarza, zwanego „ojcem współczesnego pszczelarstwa”. Dlatego właśnie wystawa stała muzeum poświęcona jest dawnemu i nowemu pszczelarstwu. Możemy tam zobaczyć narzędzia i sprzęt pszczelarski, różnego rodzaju ule, a także

przedmioty związane z patronem muzeum. Dalsza trasa naszej wycieczki prowadzi przejściem pod wieżą do ronda Orląt Lwowskich, a następnie do ulicy Katowickiej. Znajduje się tam budynek Urzędu Miasta, a także Dom Katechetyczny, który pierwotnie był kościołem pw. św. Piotra i Pawła z 1823 roku. Po przeciwnej stronie ratusza mieści się ciekawy architektonicznie budynek sądu, a za nim zabudowania aresztu z początków XX wieku.

W pobliskim Parku Miejskim, pośród zieleni odnajdziemy glorię – pomnik z 1927 roku, upamiętniający mieszkańców, którzy zginęli w czasie I wojny światowej. Natomiast przechodząc przez park, znajdziemy się przy kościele pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych. Neogotycki kościół wzniesiony został w latach 1911-1913. Zabytkowe

wnętrze kryje m.in. ołtarz główny, ołtarze boczne, ambonę z bogatą ornamentyką snycerską. Wracając w kierunku rynku, dostrzemy do gotyckiego kościoła ewangelickiego z XIII wieku pw. Chrystusa Zbawiciela. W świątyni tej wygłaszał swoje słynne kazania patron placu Adam Gdańszczanin, zwany Śląskim Rejem, duchowny luterański, pisarz i kaznodzieja.

Na zakończenie naszego spaceru po Kluczborku warto zatrzymać się jeszcze przy fragmentach dawnych murów miejskich, wzniesionych w 1590 roku, a znajdujących się za kościołem przy ulicy Puławskiego. Odpocząć zaś możemy nad urokliwym stawem „Kościuszki”.

Tekst i zdjęcia: Adam Lapski
Przewodnik turystyczny

Wystawa plenerowa uli przy Muzeum im. ks. Jana Dzierżonia

Kościół ewangelicki pw. Chrystusa Zbawiciela

Budynek Urzędu Miasta w Kluczborku

Z kart powstańczej historii

Stulecie wybuchu III Powstania Śląskiego to okazja do wspólnej lekcji historii. Przypomnijmy więc najważniejsze fakty, związane z trzecim - najbardziej krwawym zrywem powstańczym na Górnym Śląsku.

20 marca 1921 roku przeprowadzono na Górnym Śląsku zapowiadany w Traktacie Wersalskim plebiscyt. Wzięło w nim udział 1 190 637 osób (97,5% ogółu uprawnionych), w tym 191 308 (19,3%) tzw. emigrantów (osoby urodzone na obszarze plebiscytowym, ale już na nim nie mieszkające). Za przynależnością do państwa niemieckiego opowiedziało się 707 393 (59,4%) głosujących, w tym 182 tys. „emigrantów”, a za przyłączeniem do Polski 479 365 (40,3%) biorących udział w głosowaniu. W przeliczeniu na gminy Niemcy zwyciężyli w 834 gminach na 1510. Pełny sukces odnieśli w miastach. Brak porozumienia w Komisji Międzysojuszniczej, jak podzielić teren plebiscytowy po takim wyniku głosowania (Włosi i Anglicy proponowali przyłączenie do Polski tylko powiatów rybnickiego i pszczyńskiego, a więc bez kluczowego okręgu przemysłowego), skłonił Korfantego do zaproponowania własnego rozwiązania możliwego do przyjęcia przez stronę polską - granicy przebiegającej od południa wzdłuż biegu Odry, a potem

do Olesna (tzw. Linia Korfantego). Brak zgody Komisji alianckiej w Opolu na takie rozwiązanie (strona polska posiadała wsparcie tylko Francuzów) skłonił Korfantego jeszcze raz do podjęcia decyzji o konieczności wywołania powstania.

Przygotowany już wcześniej przez oficerów konspiracji powstańczej (działała teraz pod nazwą Dowództwo Obrony Plebiscytu) plan operacyjny Korfanty zatwierdził ostatecznie 29 kwietnia 1921 roku. Powstanie w zamyśle Korfantego miało się ograniczyć do krótkiej demonstracji na wzór II powstania śląskiego, potwierdzającego wolę Górnolazaków przyłączenia do państwa polskiego. Rząd polski oficjalnie nie zaakceptował decyzji o wybuchu powstania, ale stał się pomocą wojskową dla wojsk powstańczych.

III powstanie śląskie rozpoczęło się w nocy z 2 na 3 maja 1921 roku ogłoszeniem strajku generalnego i skuteczną akcją dywersyjną odcinającą połączenia kolejowe między Rzeszą Niemiecką a Górnym Śląskiem. W ślad za

tym poszło szybkie zajęcie całego górnolazackiego okręgu przemysłowego przez siły powstańcze wzmocnione ochotnikami z Wojska Polskiego. Liczyły one początkowo około 30 tys. żołnierzy, by wzrosnąć po mobilizacji nowych oddziałów do około 46 tysięcznej armii pod koniec powstania (w niektórych źródłach liczba powstańców w czasie całego powstania szacowana jest nawet wyżej i wynosi 60 tys.). Dowódcą oddziałów polskich został pochodzący z Wielkopolski ppłk. Maciej Mielżyński, który jako Dowódca Naczelny stał na czele 3 grup operacyjnych: „Północ” (kpt. Alojzy Nowak), „Wschód” (kpt. Karol Grzesik), „Południe” (ppłk. Bronisław Sikorski). Przed wybuchem powstania, według danych polskich, dysponowano prawie 31 tys. karabinów ręcznych, 632 karabinami maszynowymi (lekkimi i ciężkimi), 3292 pistoletami i kilkudziesięcioma tysiącami granatów. W trakcie powstania to uzbrojenie rosło, pod koniec maja dysponowano już m.in. 50 działami, 16 pociągami pancernymi i kilkoma samochodami pancernymi. Większość zaopatrzenia w ciężką broń strzelecką oraz artylerię, a także szkolenie dowódców powstańczych odbywało się przy ścisłej współpracy ze sztabem Wojska Polskiego.

Po dotarciu powstańców pod koniec pierwszej dekady maja do „Linii Korfantego” wszczęto rokowania z Francuzami i 10 maja polska Naczelna Komenda Wojsk Powstańczych ogłosiła wstrzymanie działań ofensywnych. Ograniczone walki toczyły się jednak dalej, ponieważ Niemcy odmówili prowadzenia rozmów. Przygotowywali się już wówczas do kontrofensywy. Ze stworzonej już w 1920 roku niemieckiej organizacji konspiracyjnej - Organizacja Bojowa Górnego Śląska (Kampforganisation Oberschlesiens) - i oddziałów ochotniczych napływających z Niemiec (Freikorpsy) powstała niemiecka formacja pod nazwą Samoobrona Górnego Śląska (Selbstschutz Oberschlesiens - SSOS). Jej dowódcą został znany na Górnym Śląsku z okresu dowodzenia

Fot. www.powstania.slaskie.pl

Straż Graniczną w 1919 roku gen. Karl Hofer. Razem siły niemieckie liczyły około 30 tys. (według polskich nawet 40 tys. pod koniec powstania). Były bardzo dobrze uzbrojone w broń strzelecką, a według danych niemieckich dysponowały ponadto na początku kontrofensywy 30 działami artyleryjskimi, 6 pociągami pancernymi i w pełni uzbrojonymi oraz wyszkolonymi pododdziałami kawalerii.

Kluczowa bitwa III powstania śląskiego rozegrała się o Górę Świętej Anny (miejscowość na Górze Chełmskiej). Opanowanie tego wzniesienia umożliwiłoby Niemcom prowadzenie planowanej dalszej ofensywy w kierunku górnośląskiego okręgu przemysłowego. Niemiecka kontrofensywa rozpoczęła się 21 maja w nocy z rejonu koncentracji w okolicach Gogolina-Krapkowic. Góry Chełmskiej broniły oddziały 8 pułku pszczyńskiego pod dowództwem Franciszka Rataja. Potem zaangażowano do walk podczas próby polskiej kontrofensywy inne oddziały tzw. I Dywizji Powstańczej dowodzonej przez mjr. Jana Ludygę-Laskowskiego. Walki zamarły po wyparciu oddziałów polskich z Góry Chełmskiej 26 maja, chociaż Niemcy mimo niebezpiecznego wygięcia się na wschód polskiej linii obrony nie przegrali frontu. Część oficerów niemieckich parła wtedy już do kolejnej ofensywy w kierunku Gliwic, na którą nie zgodził się jednak gen. Hofer, obawiając się ingerencji wojsk alianckich po stronie polskiej. Na początku czerwca zażarte walki trwały jednak nadal, tym razem bardziej na południu o ważny węzeł kolejowy w Kędzierzynie, który ostatecznie po prawie pięciodniowej bitwie Niemcy zajęli. Mimo uzyskania sukcesu taktycznego Niemcy po bitwach o Górę Świętej Anny i Kędzierzyn nie zrealizowali ostatecznie strategicznego celu, jakim miało być wkroczenie do centrum okręgu przemysłowego i zajęcie utraconych w pierwszej dekadzie maja powiatów we wschodniej części Górnego Śląska. Nacisk Komisji Międzysojuszniczej i ostatecznie zaakceptowana przez obydwie strony mediacja brytyjska pozwoliły w połowie czerwca 1921 roku

na rozdzielenie obu walczących stron.

26 czerwca Wojciech Korfanty z Karlem Hoferem podpisali po długich negocjacjach porozumienie o wycofaniu oddziałów obu stron z linii frontu, a 5 lipca zakończono ewakuację rozdzielonych wcześniej przez oddziały alianckie oddziałów niemieckich i polskich.

Liczba poległych po stronie polskiej powstańców szacowana jest zazwyczaj na ok. 1 800 ofiar (w niektórych źródłach ta liczba jest wyższa i sięga 2 tys.). Sam Jan Ludyga-Laskowski określił straty w III powstaniu na 1 218 zabitych i 794 ciężko rannych. Wacław Ryżewski podaje liczbę ok. 2 tys. poległych. Po stronie niemieckiej liczbę ofiar śmiertelnych szacuje się na około 500 i około 1 500 rannych.

Tekst został opracowany przez Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach

Źródło: www.powstania.slaskie.pl

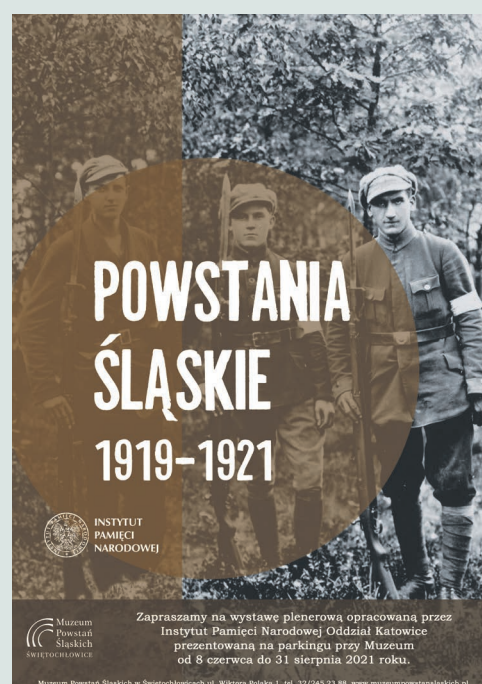

Fot. www.powstania.slaskie.pl

Wojciech Korfanty

Wystawa plenerowa „Powstania Śląskie 1919-1921”

Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach zaprasza na wystawę plenerową „Powstania Śląskie 1919-1921”, opracowaną przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział Katowice. Ekspozycja składa się z 15 paneli, prezentujących w układzie chronologicznym najważniejsze wydarzenia z lat 1918-1922, czyli okresu, w którym ważyły się losy regionu. Koniec I wojny światowej, pierwsze i drugie powstanie śląskie, plebiscyt górnośląski oraz poprzedzająca go kampania propagandowa, trzecie powstanie śląskie, a w końcu podział regionu i przejęcie przyznanej części Górnego Śląska przez administrację polską – to najważniejsze aspekty tej opowieści. Wystawa potrwa do 31 sierpnia 2021 roku.

Muzeum
Powstań
Śląskich
ŚWĘTOCHŁOWICE

Zapraszamy na wystawę plenerową opracowaną przez
Instytut Pamięci Narodowej Oddział Katowice
prezentowaną na parkingu przy Muzeum
od 8 czerwca do 31 sierpnia 2021 roku.

Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach ul. Wiktora Polaka 1, tel. 32/245 23 88, www.muzeumpowstanslaskich.pl

Drodzy Pasażerowie! Zwykle spotykamy się na trasie, gdy za pulpitem tramwaju staram się dowieźć Państwa bezpiecznie i punktualnie do celu podróży. W tramwaju widzieliśmy się nieraz – i mogły się między nami pojawić pewne nieporozumienia. Dlaczego tak było – i co zrobić, aby ich uniknąć? Jak bezpiecznie i wygodnie odbyć podróż tramwajem...? Aby choć w części odpowiedzieć na te pytania udzielono mi fragmentu łamów „Silesia Tram News”. Zatem – uwaga, odjazd!

**widziane
zza pulpitu**

Upał? Nie dla pasażerów!

Jeszcze niedawno doskwierał nam chłód, wdzierający się pod czapki i poły kurtek – dziś termometrów nadal nie sposób oszukać, ale i nie sposób ściągnąć z siebie kolejnej warstwy odzieży, bo mamy na sobie już tylko absolutne minimum. Nastąpiło lato – a wraz z nim kolejna zmiana warunków naszych podróży komunikacją miejską.

Bezpowrotnie już minęła epoka, gdy błogosławieństwem okazywały się tak przeklinane przez nas zimną wszelkie szczeliny starych wagonów – zwłaszcza te przy drzwiach i przesuwanych częściach okien; coraz rzadziej szarpiemy się z klapami wentylacyjnymi w dachach, bo i coraz mniej wagonów takie posiada. Również coraz rzadziej przychodzi wyklócać się Państwu ze współpasażerami o to, czy gorzej jechać w przeciagu, czy jednak w rozgrzanym „piekarniku” – choć temat otwierania okien zyskał, przynajmniej trzeba, drugą młodość...

Zeszły rok przyniósł nam duży zastrzyk nowych tramwajów – pojawiły się na torach naszego regionu małe „Kasie” i zdecydowanie od nich większe „Gwarki”; w tym roku wyjechały na tory najdłuższe wagony Pesa 2012N-10 oraz w nowych szatach pierwsze zmodernizowane „Karliki”. Wszystkie te wagony poza niską podłogą łączą także to, że wyposażone są – jako pierwsze we flocie spółki Tramwaje Śląskie S.A. – w klimatyzację przedziału pasażerskiego. Choć jest ona zdecydowanie dużym udogodnieniem dla naszych Pasażerów, to jednak też wymaga przyzwyczajenia do swojej obecności, zrozumienia pewnych niuansów związanych z jej działaniem i wreszcie – zdyscyplinowania podczas podróży.

Zdjęcia: Marcin Śliwa

Aby klimatyzacja mogła być skuteczna, wagon musi być w miarę możliwości zamknięty. Oznacza to na przykład, że mimo istnienia otwieranych okien – muszą one pozostać zamknięte. Zapytają Państwo – po co zatem możliwość ich otwarcia? Ano choćby po to, by w razie awarii klimatyzatora móc przewietrzyć wagon zanim zostanie podmieniony na inny. W przypadku działania klimatyzacji w większości wagonów okien nie można otworzyć – zablokowane są elektrycznie. Jeśli okna nie można otworzyć – nie należy pod żadnym pozorem ciągnąć jego klamki bez opamiętania, żeby jej nie wyrwać! Również ze względu na klimatyzację – także latem motorniczy będzie korzystał z otwierania drzwi przyciskami przez pasażerów: aby otwierać tylko te drzwi, którymi faktycznie ktoś wsiada lub wysiada i tylko przez czas wymiany pasażerów. Na przystanku początkowym tramwaj stać będzie zatem z aktywnymi przyciskami, nie z otwartymi na oścież drzwiami.

Pozostaje jeszcze jedna kwestia, która już zdążyła stać się kością niezgody między motorniczymi a Pasażerami – kiedy klimatyzacja działa, a kiedy nie. Na to już, Drodzy Państwo, nie mamy żadnego wpływu, ponieważ wszystkie układy są w pełni zautomatyzowane i jedynym sposobem wyłączenia klimatyzacji jest... całkowite wyłączenie całego wagonu. Dzięki temu mają Państwo całkowitą pewność, że nie padną ofiarą „złośliwości” moich Koleżanek i Kolegów, a co najwyżej „rzeczy martwych”, czyli naszych wagonów. Tym kończymy nasze kolejne spotkanie na łamach „STN”. Zapraszam do wspólnej podróży – w temperaturze, która choć na chwilę pozwoli zapomnieć o lejącym się z nieba żarze. Do zobaczenia na trasie!

Motorniczy

ŚKUP w trybie online bez potrzeby używania karty

Metropolia rozstrzygnęła przetarg na unowocześnienie systemu poboru opłat w komunikacji miejskiej. Ich celem jest usunięcie wad, wynikających ze starzejącej się technologii sprzed ponad 10 lat. Unowocześniony ŚKUP będzie gotowy pod koniec przyszłego roku.

Podczas prowadzenia prac nad unowocześnieniem ŚKUP, system będzie utrzymywany, a po uruchomieniu zmodernizowanej wersji i wyrażeniu wymaganych zgód przez dotychczasowych użytkowników – ich konta zostaną automatycznie przeniesione do nowej wersji systemu. Wszystkie posiadane bilety zachowają swoją ciągłość, a dotychczas wydane karty będą aktywne w nowym systemie.

Najważniejsze zmiany związane z unowocześnieniem ŚKUP

- **Przejdzie z trybu offline na online** - wszystkie dokonywane w nim transakcje będą odbywać się w czasie zbliżonym do rzeczywistego. Dzięki temu kupując przez internet np. bilet 30-dniowy, będzie on natychmiast dostępny dla pasażera w całym systemie.
- **Zamiast karty - wielofunkcyjna aplikacja mobilna** - w zmodyfikowanym systemie karta stanie się identyfikatorem, a nie jedynym nośnikiem danych. Dzięki temu pasażerowie nie będą musieli z niej korzystać, ponieważ wszystkie potrzebne dane będzie można odczytać w mobilnej aplikacji.
- **Transakcje realizowane w czasie rzeczywistym bez potrzeby aktualizacji karty w kasowniku** - nie będzie konieczności kilkukrotnego „odbijania” karty w kasowniku po zakupie biletów przez Portal Klienta. Gdy karta stanie się identyfikatorem, wszystkie transakcje będą automatycznie realizowane w systemie centralnym, bez konieczności dodatkowego angażowania użytkownika.

Fot. www.metropoliaztm.pl

27 czerwca 2019 roku został uruchomiony Metrobilet, czyli wspólna oferta Zarządu Transportu Metropolitalnego oraz Kolei Śląskich

- **Karty nie znikną, aby z systemu mógł korzystać każdy** - karty będzie można odebrać w ponad 100 automatach biletowych, 10 Punktach Obsługi Pasażera oraz około 800 punktach doładowań (m.in. kioski Ruch). Nowe karty będą wykonane z trwalszych materiałów, będą miały nową szatę graficzną, nie będą na nich nadrukowane zdjęcia i dane osobowe użytkownika (dane osobowe będą potrzebne do założenia konta imiennego i będą wyświetlane podczas kontroli biletów na terminalu kontrolera).
- **Szybsza i samodzielna rejestracja nowych użytkowników** - po modernizacji systemu będzie można to zrobić samodzielnie w sposób prosty i intuicyjny, poprzez Portal Klienta lub aplikację mobilną.
- **Pieniądz elektroniczny zastąpi portmonetka punktowa** - oznacza to, że gdy pasażer doładuje swoje konto, to każda wpłacona przez niego złotówka będzie w systemie zamieniana na punkty, które później będzie mógł wymienić np. na minuty potrzebne do wykonania przejazdu lub bilet na określoną liczbę miast.

Źródło: www.metropoliaztm.pl

Łąki kwietne w naszych miastach

Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia zaprasza organizacje pozarządowe oraz aktywistów miejskich do zakładania łąk kwietnych. Jesienią 2021 roku zorganizuje warsztaty, których efektem będzie wysianie łąk. Nabór chętnych do udziału w projekcie kończy się 30 czerwca – kto nie zdąży się zgłosić, może samodzielnie poszukać informacji na ten temat.

– Program Metropolitalne Łąki Kwieczne to nasze wsparcie dla mieszkańców, którzy chcą wzbogacić różnorodność biologiczną w najbliższym otoczeniu. Łąki kwietne to naturalny, skuteczny sposób na łagodzenie skutków suszy. Obserwujemy, że z roku na rok stają się one coraz bardziej popularne. Ich zakładanie oraz pielęgnacja wymaga jednak zdobycia podstawowej wiedzy jak przygotować grunt oraz kiedy kosić, aby mogły się one samoistnie odtwarzać w kolejnych okresach wegetacyjnych – wyjaśnia Blanka Romanowska, dyrektor Departamentu Infrastruktury i Środowiska Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.

Fot. www.łaka.org.pl

Zalety łąk kwietnych

Łąki kwietne zatrzymują wodę oraz mają istotny wpływ na obniżenie temperatury otoczenia w okresie letnim. Dzięki bogactwu i różnorodności gatunkowej roślin stają się siedliskiem dla wielu gatunków pożytecznych owadów oraz małych zwierząt. Przyczyniają się również do ograniczania populacji kleszczy, bowiem występująca na nich różnorodność gatunków owadów wabi niczym bogata stołówka ptaki oraz drobne ssaki, które chętniej żerują w gęszczu roślin uzupełniając przy okazji swoją dietę o kleszcze. Przez to na łąkach kwietnych występuje ich zdecydowanie mniej niż na trawnikach.

Tramwajem przez świat

W poprzednim wydaniu miesięcznika zamieściliśmy zdjęcie tramwaju w Samarkandzie.

Zachęcamy do dalszego udziału w naszej zabawie i do rozwiązywania kolejnej fotograficznej zagadki. Wśród tych, którzy wykażą się spostrzegawczością i wiedzą, rozlosowane zostaną nagrody ufundowane przez spółkę Tramwaje Śląskie S.A. Z laureatem z poprzedniego numeru skontaktujemy się osobiście.

Odpowiedzi prosimy nadsyłać do 15 lipca na adres redakcji: Agencja Mediów Lokalnych mediaL, ul. Katowicka 105, 41-500 Chorzów lub na adres: biuro@agencjamedial.pl

Samarkand, Uzbekistan

Gdzie wykonano to zdjęcie? Należy podać kraj i miasto

Zdjęcie: Michael Russel

Krzyżówka panoramiczna

Ozdoba z paciorków	▼	"...krwi"	▼	Y dla chemika	▼	Rzekomy dobroczyńca	▼	Szlam	▼	Antał
Przewrót		Waluta Wenezueli		Eden						Nadwyżka
Wytwórca goudy	▼		▼		▼	Kończy modlitwę	▶		▼	
▶						Karmi szczenięta	▶			
						Gała szaraka				
Wielki ssak morski	▶			"Idzie" w gwizdek		Kompres	▶			
			▼		▼	"... do młodości"				
▶				Na rosole	▶			Nocny wypoczynek		
				Łącznik z łbem					Płynący lód	
Postać jamochłonów										
Kolega, kompan		Solówka z opery	▶			Wygląd skóry twarzy	▶			
▶						Pokarm dla papugi	▶			

Litery w kolorowych kratkach, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie.

Wśród czytelników, którzy nadeślą prawidłowe rozwiązania do 15 lipca na adres wydawcy rozlosujemy nagrody rzeczowe. Z laureatem z poprzedniego numeru skontaktujemy się osobiście.

Adres redakcji: Agencja Mediów Lokalnych mediaL, ul. Katowicka 105, 41-500 Chorzów.
 Rozwiązania można przysyłać pocztą elektroniczną (na adres: biuro@agencjamedial.pl).
 Uwaga: oprócz adresu nadawcy należy podać numer telefonu kontaktowego.